

Судові доктрини як засіб протидії зловживанню правом у податкових правовідносинах

Віта Форсюк

*керівник практики податкового права ЮК “Jurimex”,
CEO Taxlink, член Асоціації податкових радників*

Зловживання правами у податковому праві

Використання в цілях мінімізації податків неадекватних юридичних конструкцій для оформлення господарської операції розглядається як зловживання правом у податкових правовідносинах

Зловживання має місце тоді, коли обране сторонами юридичне оформлення відносин, оцінене з урахування цілей сторін, не відповідає досягнутій цілі, слугує тільки зниженню податкових платежів і не може бути виправдане економічної чи іншою неподатковою необхідністю

Зловживання правами у податковому праві: критерії СЈЕУ

- Формальна відповідність дії платника податків, направлених на отримання податкової вигоди, вимогам національного та європейського законодавства;
- надання платникові податкових вигод суперечить цілям, що встановлені в європейському та національному законодавству;
- наявність об'єктивних факторів, що явно свідчать – основною ціллю платника податків є отримання податкової вигоди.

Зловживання правами у податковому праві

Типи недобросовісних дій у податковому праві

Зловживання суб'єктивними правами, що слідують із приватно-правової сфери (використовуються платниками)

Яскравий приклад – укладення платником цивільно-правових договорів замість трудових.

Зловживання власне податковими правами (притаманні для податкових органів)

Яскравий приклад – направлення платнику податків повідомлення про проведення перевірки та копії наказу лише в день проведення перевірки.

Засоби запобігання зловживанню правами у податкових правовідносинах

Судова доктрина як засіб протидії зловживанню правом

Судова доктрина - усталений у судовій практиці типовий підхід до вирішення судових справ.

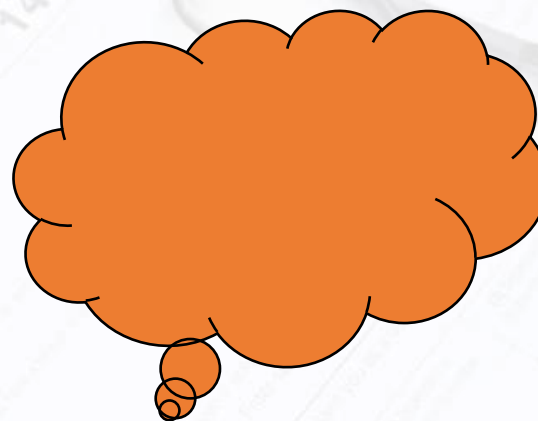
- Стандарт оцінки доказів
- Розподіл тягара доказування
- Визначення предмету доказування
- Визначення засобів доказування

Механізм формування та застосування судової доктрини (1)

Типові юридичні факти та обставини

Оцінка судді

Типова справа 1

Типова справа 2

Типова справа 3

Механізм формування та застосування судової доктрини (2)

Нормативна основа застосування судових доктрин за новим КАС України

- **частина 5 статті 242 КАС України:** при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановах Верховного Суду;
- **частина 3 статті 291 КАС України:** при ухваленні рішення у типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, суд має врахувати правові висновки Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи;
- **положення статті 346 КАС України** про порядок відступу від порядку застосування норм права у подібних правовідносинах.

Чи варто закріплювати положення доктрин на рівні законодавства?

Свіжий досвід РФ

«1. Не допускается уменьшение налогоплательщиком налоговой базы и (или) суммы подлежащего уплате налога в результате **искажения сведений о фактах хозяйственной жизни** (совокупности таких фактов), об объектах налогообложения, подлежащих отражению в налоговом и (или) бухгалтерском учете либо налоговой отчетности налогоплательщика

2. При отсутствии обстоятельств, предусмотренных пунктом 1 настоящей статьи, по **имевшим место сделкам (операциям)** налогоплательщик вправе уменьшить налоговую базу и (или) сумму подлежащего уплате налога в соответствии с правилами соответствующей главы части второй настоящего Кодекса при соблюдении одновременно следующих условий:

- **основной целью совершения сделки (операции) не являются неуплата (неполная уплата) и (или) зачет (возврат) суммы налога;**
- **обязательство по сделке (операции) исполнено лицом, являющимся стороной договора, заключенного с налогоплательщиком, и (или) лицом, которому обязательство по исполнению сделки (операции) передано по договору или закону.»**

Якою повинна бути податкова судова доктрина?

Гнучкою

Адекватною

«Живою»

Це дозволить їй виконувати функцію засобу протидії зловживанню правом

Чим **не** повинна бути податкова судова доктрина?

- Ще одним нормативно-правовим актом, положення якого бездумно кочують з одного судового рішення в інше;
- інструментом реалізації гіперболізованих фіскальних амбіцій держави.

Чи потребує Україна формування нових судових доктрин?

Необхідно розвивати судову доктрину, **яка б дозволила протидіяти зловживанням повноваженнями з боку контролюючих органів**

Постанова ВС від 16.01.2018 у справі 2а/1570/4582/11

«...дані акту перевірки свідчать, що вона розпочата в день видання наказу про її проведення і закінчена на наступний день, що фактично унеможливило своєчасне повідомлення платника податків про її проведення та позбавило його можливості реалізувати свої права...»

«З наказом про перевірку, відомостями про дату її початку та місце проведення платник має бути ознайомлений у встановлений законом спосіб до її початку».

TAX

Дякую за увагу!

1040

U.S. Individual Income Tax Return 14

Filing Status

Exemptions

Income